

Vol. VII

**Aurul, uraniul și alte comori furate
din România**

Noi scenarii despre marile jafuri naționale

Colectia ISTORII SECRETE
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Aurul, uraniul și alte comori furate din România. Noi scenarii
despre marile jafuri naționale : docu-drame și mituri istorice însoțite
de consemnări din presă / evocate de Dan-Silviu Boerescu. - București :**
Integral, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-068-8

94

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la *Societatea Tipografică Filaret S.A.*

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-068-8

Aurul, uraniul și alte comori furate din România

Noi scenarii despre marile jafuri naționale

Docu-drame și mituri istorice
evocate de Dan Silviu Boerescu,
însoțite de consemnări din presă

INTEGRAL

Sumar

**Odiseea aurului transilvănean
de la Traian și Decebal la John Paulson și George Soros / 7**

**Cloșca cu Puii de Aur și alte
tezaure furate și descompletate / 37**

Războiul petrolului s-a dat în România / 79

**Bomba atomică sovietică
hrănită cu uraniul din Bihor / 91**

**Aurul verde: lemnul furat din România
„cu acte în regulă” / 113**

Lămuriri bibliografice / 129

Odiseea aurului transilvănean de la Traian și Decebal la John Paulson și George Soros

După înfrângerea dacilor, Traian a organizat la Roma o festivitate fără precedent, mare și costisitoare, de 123 de zile, cea mai îndelungată celebrare de tip „panem et circenses” (mâncare la discreție și lupte de gladiatori pe gratis) din întreaga istorie romană, într-atât de mare fiind semnificația victoriei împotriva rebelilor carpato-danubieni. Nu era, însă, o demonstrație de populism costisitoare câtă vreme prada de război era una fără precedent, de ordinul sutelor de tone de aur și argint.

Cu ajutorul uriașului tezaur al regatului dac și cu aurul extras din minele de aur de la Roșia Montană, Imperiul Roman se va redresa financiar. Astfel, deși capitala provinciei romane (coloniei) era Ulpia Traiana Sarmizegetusa, cel mai important oraș din teritoriu era Apulum (Alba Iulia), oraș

prin care trecea aproape întreaga cantitate de aur ce lua drumul vestic.

Filosofia romanilor era cât se poate de simplă: *Dacă există pe undeva vreun golf ascuns sau un pământ necunoscut unde se găsea aur, se decreta că acolo este un dușman și se pregătea sămânța unor războaie sângeroase alături de cucerirea de noi comori* – Petronius (Satiricon CXIX, 4-7).

Pe lângă importanța strategică a înfrângerii dacilor, romanii mai aveau un motiv extrem de important ca să ducă lupta cu ei până la ultimele consecințe. Istoricii care au relatat despre războaiele daco-romane afirmă că armatele Împăratului Traian au luat prăzi care au totalizat peste 160 de tone de aur și 300 de tone de argint. Cucerirea Daciei a fost sărbătorită timp de 123 de zile pe străzile Romei, iar cetățenii ei au fost scutiți timp de un an de plata impozitelor. Înainte ca Dacia să fie cucerită de romani, Decebal ar fi ascuns însă o parte a comorilor în albia râului Sargeția, care curgea în apropierea capitalei Sarmizegetusa Regia, potrivit lui Dio Cassius. „Decebal abătuse râul cu ajutorul unor prizonieri și săpase acolo o groapă. Pusese în ea o mulțime de argint și de aur, precum și alte lucruri foarte prețioase, așezase peste ele pietre și îngrămădisse pământ, iar după aceea adusesse râul din nou în albia lui. Tot cu oamenii aceia Decebal pusese în siguranță, în niște peșteri, veșminte și alte lucruri la fel. După ce făcu toate acestea, îi măcelări, ca să nu dea nimic pe față”, relatează Dio Cassius. Istoricul roman susține însă că Decebal a fost trădat de Bici(c)lis, unul dintre apropiații săi, căzut prizonier în război, iar romanii ar fi descoperit comoara. O altă relatare despre comoara lui Decebal a revenit în actualitate 14 secole mai târziu, când localnicii au găsit în râul Ștrei

tezaure extrem de valoroase, despre care se credea că au aparținut regelui dac. „Mergeau niște pescari români cu șicile din Mureșu în Streiu și, legându-și luntrile cu un trunchiu, au zărit că sclipește ceva. Vrând să scoată din apă ceea ce sticlise prin rădăcinile lemnului și cercând mai de adinsul, au aflat și mai mulți galbeni, mai cu seamă de ai lui Lisimahu, craiul Traciei, cu inscripție grecească. Cum am înțeles din oameni vrednici de credință, la 400.000 de galbeni și mulți sloi (piese) de aur au aflat”, relatează Gheorghe Șincai, în *Hronica Românilor*. (www.adevarul.ro)

Cu tezaurul acum plin, romanii și-au exprimat bucuria pentru înfrângerea dacilor, punând să fie uciși în jocurile de circ 10.000 de sclavi gladiatori și 11.000 de fiare sălbatice!

Minele Daciei au furnizat în continuare aur imperiului, finanțând ample programe de construcții, între care și grandiosul For al lui Traian. Pentru realizarea acestuia s-a excavat un deal întreg, iar pentru a marca acest efort a fost înălțată o Columnă. Era o columnă albă, goală, iar inscripția de pe soclul său spunea că acest monument s-a ridicat pentru a marca înălțimea colinei excavate. Era viitoarea Columnă a lui Traian. La un moment dat, la scurtă vreme după inaugurare, cuiva i-a venit ideea decorării Columnei. Probabil arhitectului Apollodor din Damasc. Monumentul, înalt de 38 m, a fost decorat cu benzi săpate în spirală, acoperite cu scene de luptă, asemenea cadrelor unui film, reprezentând desfășurarea celor două războaie daco-romane. Mulți specialiști susțin chiar că reprezentările de pe Columnă erau în culori, că marmura a fost pictată. Astfel, a luat naștere unul dintre cele mai grandioase monumente din câte a avut antichitatea romană, admirat

și imitat de-a lungul timpului. Doar inscripția a rămas aceeași, fără să pomenească nimic de războaiele cu dacii.

Pe Columnă, apar foarte multe scene în mișcare, complexe, elaborate, compuse pe mai multe planuri. Figurile sunt expresive și, deși sunt peste 2.500 de chipuri reprezentate pe Columnă, rareori se găsesc unele care să semene între ele. Nimic nu este repetitiv, totul este plin de dinamism, de durere și compasiune. Deși romanii sunt prezentați mereu ca învingători, deși nu există nicio imagine de roman ucis în luptă, în vreme ce dacii sunt arătați zdrobiți în toate înfruntările, chirciți, căzuți sub copitele cailor, săgetați, decapitați, cu toate acestea, se desprind din aceste reprezentări o mare compasiune și admirație a sculptorilor față de daci.

Abia în această friză, care condensează într-un fel războaiele cu dacii, este reprezentat triumful lui Traian, procesiunea glorioasă. După numai două secole, Forul lui Traian este profanat de urmași, friza spartă în mai multe bucăți, dintre care patru au fost încastate în Arcul lui Constantin, precum și opt statui de daci, utilizate la împodobirea aceluiași Arc.

Împăratul Constantin cel Mare se născuse la sudul Dunării, la puțini ani după retragerea romanilor din Dacia, zona locuită de daci. Nu este exclus ca această obârșie moeso-dacă a lui Constantin să-l fi determinat pe Împărat să-și împodobască Arcul cu statui de daci și să distrugă monumentul lui Traian, pentru a-l încorpora în al său. Știm, așadar, că la doar două secole după moartea sa, Forul lui Traian începea să fie descompus.

Un astfel de gest nu se poate explica decât prin căderea în dizgrație a lui Traian, căci romanii aveau un cult pentru înaintașii lor. În acest fel s-ar putea explica dispariția aproape

în totalitate a documentelor lui și ale celor despre el, precum și spolierea monumentelor închinat lui.

Probabil tot atunci a fost și doborâtă de pe Columnă statuia colosală de bronz aurit a Împăratului, probabil atunci a fost jefuită și urna de aur ce îi adăpostea cenușa, așezată în soclul Columnei. E adevărat, nu avem absolut nici o informație directă în acest sens. Dar, dacă aceste presupuneri nu sunt greșite, putem înțelege de ce, o dată cu Traian, au dispărut din istorie și dacii.

Rămâne, însă, o mare enigmă – care ar fi fost motivul unei asemenea pedepse, căci Traian avea, în ochii compatrioților lui, imaginea unui împărat bun și drept. Poate vreunul dintre împărații Romei de origine dacică, despre care istoria noastră nu pomenește niciodată, a vrut să răzbune tragica soartă a dacilor.

Sau poate altcineva, mult mai târziu, căci unele scrieri despre daci încă erau citate în secolul al VI-lea. Sau poate e doar o simplă răzbunare a destinului... Oricum ar fi, important este că, de-a lungul vremii, durerea și revolta pentru înrobirea Daciei au dăinuit, iar gestul ștergerii de pe Columnă a scenei celei mai umilitoare pentru daci este o dovadă limpede în acest sens. (Aurora Pețan, articol preluat din Formula AS și reprodus de <http://adevaruldespredaci.ro>)

Dacii erau înalți și robuști, purtau plete lungi și bărbi, iar iarna își acopereau trupul cu piei. Femeile dace erau frumoase, în simplitatea lor, cu chipuri expresive. Purtau aplice și bijuterii din aur și bronz. Astfel au fost înfățișați strămoșii daci în mărturiile istorice și ilustrațiile monumentale, păstrate până în prezent.

Potrivit istoricilor, atât bărbații cât și femeile din vremea dacilor preferau să își împodobească hainele cu diferite aplice de metal, de bronz și de aur, fie fixate direct pe curele, fie numai susținute ca niște nasturi, de curele ori cordoane petrecute peste cămașa-tunică de cânepă, de in, ori de lână. Un al doilea element de împodobire a îmbrăcămînții erau nasturii mici și, mai ales, discurile convexe mari, de bronz, relatează Vasile Pârvan. „Portul bărbătesc și femeiesc, cel puțin la cei bogați, e de o rară solemnitate și de un fast foarte ceremonios, chiar atunci când metalul întrebuințat pentru creșterea efectului decorativ nu e aurul, ci numai bronzul. Nu numai obișnuitele brățări și inele de picioare, cercei și inele, colane bărbătești și femeiești, dar extrem de variate ace de păr și de haine, fibule enorme, diademe și, mai presus de toate, aplice și pendentive cusute pe haine, fixate pe cingători late până la 20 de centimetri, pe pieptare și pe curele de tot felul, împodobesc pe oamenii bronzului”, arăta autorul volumului *Getica – O protoistorie a Daciei*.

Înfrângerea dacilor și afluxul bogățiilor lui Decebal către Roma a avut, însă, și consecințe nebănuite. Traian a suprimat toate datoriile cetățenilor, a scutit toți contribuabilii de impozitul pe un an întreg, a dăruit fiecărui cap de familie romană câte 650 de dinari (o sumă ce echivala cu prețul câtorva sclavi buni). Asemenea măsuri au fost posibile fiindcă pe piață apăruse excedentul de aur dacic. Dar afluxul de metal nobil a dus însă la prima prăbușire a prețului aurului din istoria omenirii, cursul metalului prețios scăzând vertiginos, cu aproape o zecime, pe tot cuprinsul Imperiului Roman. Astfel, Traian s-a văzut nevoit să facă, în 107, o reformă monetară, prin devalorizarea monedelor de aur și de argint, iar

prefectul Egiptului a modificat paritatea dintre cele două metale. A fost vorba de prima inflație mondială, o formă de criză economică, ce a avut loc cu 2.000 de ani în urmă.

„Creșterea producției de aur a Imperiului roman – estimată la circa 10 tone de aur pe an – prin exploatarea minelor din Dacia, a generat și ceea ce în termeni actuali ar putea fi numit prima inflație din istoria omenirii.

Tot de Dacia Romană este legată și prima mențiune din istorie, în anul 162 d.Hr., despre un împrumut cu dobândă în monede de aur. Este vorba de o plăcuță ceramică descoperită la Roșia Montană, în care sunt stipulați termenii împrumutului unei sume de 60 de dinari cu o dobândă de 1% pe lună, tranzacția fiind încheiată în prezența a doi martori și girată de o a treia persoană”, potrivit dr. Gheorghe C. Popescu – *Geologia economică a aurului*.

De peste 2.000 de ani, aurul ardelean a provocat conflicte. Influența lui nefastă continuă și în anii din urmă, când proiectul exploatării de la Roșia Montană a scos în stradă zeci de mii de oameni. Transilvania Reporter a punctat câteva momente din istoria fascinantă și, în același timp, blestemată a aurului transilvănean.

După ce exploatarea aurului din zona Roșia Montană s-a oprit în 2006, proiectul Gold Corporation ar fi al patrulea moment important în exploatarea de 2000 de ani a prețiosului metal din zona Munților Apuseni.

Paul Damian, director adjunct al Muzeului Național de Istorie a României și arheolog care s-a ocupat de Roșia Montană, spune că respectiva zonă auriferă a cunoscut până acum trei mari momente în exploatarea sa. Primul în timpul împăratului roman Traian, ultimul de până acum, în timpul

președintelui român cu același prenume: „Sunt trei momente cele mai importante: perioada romană, austriacă de sfârșit de secol al XVII-lea, început de secol al XVIII-lea. Atunci se fac șteampurile care sunt acum, aspectul acela de burg al Roșiei Montane este căpătat în perioada aceea. Apoi, a treia, perioada comunistă. Există boom-ul de la sfârșitul secolului al XVIII-lea al exploatării, care se poate spune că este echivalentul exploatării aurului în timpul romanilor. În timpul Mariei Tereza se exploatează într-o manieră industrială. Există după aceea un moment spre sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului XX, când exploatarea se face într-o manieră industrială, dar destul de lentă, și apoi vine perioada comunistă. Și în perioada interbelică se exploatează aurul, dar tot așa pe șteampuri, pe familii, pe galerii, și apoi există un moment foarte important, în perioada comunistă, când aurul este exploatat în carieră deschisă”.

Unii istorici vorbesc chiar de un fel de California autohtonă, de o goană după aur a noastră, de un adevărat exod. „Nu a fost un exod. Veneau oameni cu bani, se așezau, în perioada aceea au apărut foarte mulți oameni bogați care au investit acolo. Nu este așa, pentru că în America era alt stil. Vasile Pârvan vorbește de un fel de California noastră, în sensul de Roșia Montană, pentru că și acum este cel mai important zăcământ aurifer al Europei. Dar exploatarea s-a făcut într-un mod organizat, instituțional, statul intervenea, nu era ca în America, unde fiecare lucra pe cont propriu”, explică Paul Damian.

Aurul ardelean era foarte cunoscut și recunoscut în toată Europa, iar istoricul Tudor Sălăgean, directorul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, spune că toți mai marii continentului

îl râvneau: „Trecând peste perioada antică, aurul Transilvaniei era foarte cunoscut încă din Evul Mediu, mai ales în perioada Renașterii, și în mod frecvent Împărații Germaniei, Papii solicitau de la ambasadorii lor sau de la Principii Transilvaniei mostre de aur din Munții Apuseni, pentru că era considerat un aur de o foarte mare puritate, era un aur celebru în toată lumea. Sunt exemple. Sigismund Báthory și Ștefan Báthory se știe că au trimis mostre de aur la mai mulți suverani europeni, ambasadorii Împăratului Rudolf al II-lea trimiși în Transilvania, în 1599, la Mihai Viteazul, i-au cerut, pe lângă diferite angajamente politice, și mostre din tezaurul lui Sigismund Báthory, mostre de aur nativ din Munții Apuseni”.

De aurul ardelean, dar de această dată cel din comori, este legată și o operațiune militară a Împăratului Austriei, în jurul anului 1800: „A fost o operațiune destul de mare desfășurată cu sprijinul armatei austriece, pentru că apăruseră monede de aur de tip koson, se pare. Dar ele apăruseră de fapt încă din secolul al XVI-lea și primul care a profitat de pe urma comorilor și tezaurilor dacice din Transilvania îngropate în zona Munților Orăștiei a fost Cardinalul Martinuzzi, care a fost guvernatorul Transilvaniei în secolul al XVI-lea”.

De aceste comori aurifere se leagă foarte multe legende care mai au adepți chiar și astăzi. Una dintre legende are în rolul principal un clujean: „Referitor la zona Munților Apuseni, sunt multe legende despre comori. Cea mai cunoscută comoară era a lui Paul Varga, care era un clujean, cizmar, și care a devenit extraordinar de bogat cândva pe la 1700 și într-un testament de-al lui datat în 1716 se spune că el știa locul în care se află o comoară extraordinară, undeva în zona Munților

Apuseni, mai degrabă către Munții Gilăului pare să fie. Comoara lui Paul Varga a fost căutată mult timp, sunt oameni care o caută și acum. În 1790, la Cluj s-a înființat chiar o societate pentru căutarea comorilor, care în principal urmărea exact comoara lui Paul Varga, dar și multe altele. Sunt cercetători care au făcut un paralelism între căutarea aurului din Munții Apuseni și goana după aur din California. Se zice că un cronicar din epocă de pe la 1550 spunea că la reședința lui Martinuzzi din Gherla, unde își aduna el aurul din toată Transilvania, s-ar fi aflat la un moment dat 1.600 kg de aur nativ și 250.000 de florini. În schimb, generalul Castaldo, care l-a asasinat pe Martinuzzi, n-a găsit decât 2.000 de monede de aur. La 1800, un copil de țaran a găsit în zona Munților Orăștiei 264 de monede de aur, pe urmă un preot a găsit în 1804, la rădăcina unui fag bătrân, 400 de monede de tip koson. Atunci armata imperială a fost trimisă pentru a recupera aceste tezaure”.

Legende, inclusiv una din zona Clujului, mergeau și mai departe. Deși nu era vorba numai de legende, ci chiar de tratate științifice. „Existau iarăși legende consemnate în mai multe tratate de mineralogie, în secolul al XVIII-lea, conform cărora se credea că în Transilvania aurul apare în stare nativă inclusiv în semințele de struguri. Se credea că boabele de struguri au semințe de aur sau se spunea că sunt vrejuri de aur pe vița de vie. Sunt consemnări și sunt lucruri tratate la modul serios, sunt lucrări științifice de top în perioada respectivă, nu erau cărți de basme. Oamenii chiar credeau la modul serios chestia asta. Este un exemplu la Vișea, în comuna Jucu. Și acolo se zicea că apăruse o viță-de-vie cu un vrej din aur”.